

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4.azonfelül soronként P 1)

Markovics Elluskát Makón eljegyezte Berger József Makó. (M. k. é. h.)

Jakab Málka Ö. Noé Ignác Nagycesed jegyesek. (A T. B. gratulál.)

Karfunkel Arankát Levelekről eljegyezte Stein Zoltán Szerencs.

Singer Margitkát Bonyhádról eljegyezte Keszenbaum Andor Ujpest.

Friedmann Etuska Fehérgyarmat, Berger Ede Nagycesed jegyesek. (A nagyecsed T. B. gratulálja tb. elnökét.)

Sternberg Ferenc, a Sternberg hangszergyár igazgatója, néhai Sternberg Ármán kir. udv. hangszergyáros fia és Alice Fischer (Wien) n. Friedrich Fischer keresk. tanácsos, törvényszéki hites szakértő leánya, f. hó 17-én tartották esküvőjüket a Dohány uccai templomban. (Minden külön értesítés helyett.)

Legfinomabb kivitelű, divatos parókák: Altschülernél, Budapest, VII. ker. Csányi-utca 12. (Telefon: 1-310-79.)

x Jubadont orth. kóser fogkrém, amely a bpesti orth. rabbság felügyelete alatt készül, az összes orth. fűszerüzletekben kapható. Ezt a prima fogkrémet, mely tubusokban kerül forgalomba, összes vallásos hitestitveinknek melegen ajánljuk. (Lásd hirdetés.)

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása GESTAMPER IMRE, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszertősdetág.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

„Bánság”. A kultuszadó kivetése a hitközség autonóm joga és az adó mérve teljesen független az állami adó nagyságától. Sérelmes esetben a Központi Irodához tessék fordulni. — Jerusalmi: Nem zárkozunk el, de nincs praktikus értéke. — Salgótarján: Ilyen rendelet nincs, de illetékes orth. körök intervenciója esetleg eredménnyel járhat. — Rabbikérdés: Ön félre értette cikkünket.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást- keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé- lyekben is. Jeligés levelekhez 20 fillér bélyeg mellékelendő.

FALUSI magányos nő felvenne háztar- tásába munkakedvelő vallásos leányt. „Üzlethez értő” jelige. (20 fill. b.)

SADCHEN diszkrécióval csakis jobb há- zakban, a régi makói főrabbi fia: Kornfeld Dávid, Bpest, Rombach-u. 14. (Válaszbélyeg.)

KERESÜNK 2 gyermekünk mellé, jó házból való, vallásos, gyermekszerető, jó németiséget beszélő, csecsemőgondo- zásban jártas kisasszonyt, kit család- tagnak tekinthetünk, kinek megfelelő gyakorlata van és a háztartásban is segítkezik. Ajánlatok e lap kiadójába „Familienanschluss” jeligére külden- dők.

VALLÁSOS 48 éves fiatalos külsejű há- zias özvegyasszony némi hozománnyal hozzáillő férjet keres. „Kitünő üzleti erő” jelige.

MINDENNEMŰ házimunkát kedvelő, perfektül főző orth. leány, ki férje- neműjavításához is ért. felvétetik. Cseléd van. Cím: Hirschfeld Mátyás fakeser- kedő. Vác.

MAGÁNHIRDETÉS. Vidéki városban, ahol illatszertárnak és kozmetikának tere van, keresek csinos megjelenésű, 30 körüli, szombattartó, egyébként mo- dern magántisztviselő férjet 24 éves szép hűgommak, kinek berendezett üz- lete és kozmetikája van. „Dolgozó fele- ség” jelige.

FIATAL nyomdászsegédet azonnalra fel- veszek. Ajánlatok fizetési igény feltün- tetésével „Fővárosban” jeligére.

BORKEZELÉSHEZ értő vallásos fiatal- embert keresek borpincészeti munkára. „Megbízható” jelige. (20 fill. bély.)

JOBb orth. leány gyermekek mellé és háztartásban való kisegítésre azonnal felvétetik. Karmel-penzió, Bpest, VI., Andrásy-út 43.

BÁRMILYEN állásba ajánlkozom. „Ár- valeány” jelige.

FÉRJHEZADNÁM gyermektelen, önhí- báján kívül elvált, szép, intelligens lá- nyomat, nyolcezer pengő kp. hozománnyal, biztos existenciájú tisztessé- ges 40 év körüli úrhoz. Szíves érdeklő- dések „Orthodox család” jeligére: Blocknerhez, Vilmos császár út 33.

HÁZITANITÁS. Állástalan okleveles ta- nitók, tanítónők és tanárok szerény dí- jazásért, esetleg természetbeni ellátás- ért vállalják elemi és középiskolások korrepetálását, valamint egyes tár- gyak (barmicva, hittan, német, fran- cia, latin, zene, rajz stb.) tanítását. Felvilágosítással szolgál: Orsz. Izr. Tanítóegyesület titkársága, VII., Wes- selényi-utca 44. Telefon: 1-440-85.

MELAMED-állásomat, mely havi 130 P kp. jövedelmez, 800 P lelépésért át- adom. Csakis talmidchóchom jórészmá- jim, aki chüimis-rasi és gemöre-tajszefesz tanításra képes, küldje ajánlatát „Biztos parnósze” jeligére a kiadóba. (20 fill. b.)

BALATONFÜREDI ORTH. IZR. HITKÖZSÉG

saját termései, kitünő zamatu, édesítés saját termései, kitünő zamatu, édesítés 1936. évi כר בora Goldstein Ezra főrabbi úr kezelésében van és a vevő edényében már 25 lite- res tételekben is kapható. Érdeklődni lehet a hitközség előljá- róságánál, vagy a főrabbi úrnál.

BECKERT HUGÓ parókakészítő speciálista

A legújabb modellek állandóan raktáron. Budapest, Dob ucca 27 (Skrek-ház) Mersékelt árak!

Ihr Besuch in Wien hat sich gelohnt! wenn Sie die

Einziges Verkaufsstelle der Original Oscar Pischinger Feinste Spezialitäten aufsuchen.

Neu! מילך Milchchokolade aus frischer Milch erzeugt.

LEOPOLD LEDERER Wien, II., Gr. Schiffgasse 16. Nr. Telefon: A 40312.

(Unter Aufsicht des Ehrw. Rabbina- tes der Adas Jisroel. Schiffschul.)

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

אלגנטיינע יידישע צייטונג

כה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekkzámla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti: Groszberg Jenő

Orthodox alkotmányos életünkben

Ha körülnézünk a külföldi ortho- doxia közösségi életében és látjuk, mily nehezségekkel, bajokkal és küz- deimekkel pepek megalkotni azt a keretet, amely vallási zavartalan- ságát biztosítja, akkor érezzük csak igazán, hogy a magyar ortho- doxia milyen nagy értéket bír az ő államilag elismert független szerve- zetében. Most nem gondolunk az utód- államok egyikére vagy másikára, ha- nem arra a küzdelemre emlékezünk, amelyet a Szentföld ortodoxiája fol- yat azért, hogy kiépítse azt a lehető- séget, amelyen belül kiélheti vallási életét a hagyomány és a kinyilatkoz- tatott vallási törvény alapján, meg nem akadályoztatva ebben a többség által, amelynek ilyen szempontjai nin- csenek és amely nem törődik ilyen el- gondolásokkal.

Az orthodoxia küzdelmeiről szóló fejtegetésekben úgy áll a magyar ortho- doxia szervezete, mint egy elérendő ideál.

Eppen ezért nagyon fontos, hogy időről-időre itthon is tudatába vessük az orthodoxia nyilvánosságának, hogy foglalkozzék az ő szervezete ügyével, hogy ne tartsa az iránta való érdeklődést holmi politikai tereferének, ér- téktelen kölcolásnak.

A Zsidó Ujság a multkor közölte a hunfalvi gaon szellemes magyaráza- tát arról a különös midrásról, amely szerint: a tengeren azért mehettek át száraz lábbal Izrael fiai, mert „a ten- ger látta Rabbi Jismoél szentírás- magyarázati törvényeit magában fog- laló borajszó-ját.” A megdicsőült gaon azt a gondolatot látja ebben a talá- nyos midrásban, hogy bölcsseink taní- tásait oly odaadó hittel kell követni, mint a Tórárt, mert ez a hit képes csodákra, képes a tengert más irányba is terelni. — Ha gondolkodunk a mid- rason, akkor úgy fogjuk érezni, hogy

más tanítást is foglal magában. Az idézett borajszó egyik legfontosabb tantétele, hogy az egyetemes és az egyén szoros összefüggésben van egy- mással, (mikál sehü ezórich lifrot) mert a közösségben csak az van, amit az egyének adnak bele. Ez a mi vi- szonyainkra alkalmazva azt jelenti: egészséges közösségi (khal) életet nem tudunk elképzelni csak ott, ahol az egyén (prat) kellőleg van beállítva a közösséggel kapcsolatban. Csak ha ez a harmónikus és szerves összefüggés megvan, leszünk képesek a felénk hul- lámzó baj-tengeren átjutni sértetlenül.

Mindez nemcsak elméleti fejtegetés, vagy akadémikus elmélkedés. A hazai orthodoxia alkotmánya értelmében minden 6 évben újra kell választani a 100 tagból álló Országos Képviseletet. A 6 évet már eggyel túlhaladtuk és mint jelen számunk hírovtatóban olvasható, a választást Peszach előtt megtartják. Hitközségeink nemsokára megkapják az erre vonatkozó felhi- vást, amelynek értelmében szemeljük ki kiküldöttjeiket, akik majd Buda- pesten résztvesznek az orthodoxia par- lamentjének, az Országos Képviselet- ség tagjainak megválasztásában.

A szent ügy érdekében óhajtanó volna, hogy oly férfiakra essen a vá- lasztás, akik az egész dolgot nemcsak formalitásnak nézik, hanem akikben meg van a közösség, a khal iránti fe- lelősségérzet. Szóval olyan delegátu- sokra van szükség, akikben meg van mindazok a kellékek, amelyeket oly klasszikus tömörséggel juttat ki- fejezésre a multheti szidra: „Vattó szechze mikol hoom ansé chajil, ansé emesz szajné voczá — te válaszd ki az egész népből az erő embereit, az iten- félőket, az igazság embereit, akik megvetik a nyereszkedést.” Ebben az összefüggésben az „ansé chajil” (az „erő embereit”) kifejezés a maga egy- szerű értelmében azokat az embereket

jelenti, akik akarnak és mernek har- colni az igazságért, akik nem akarnak mindjárt vezérek lenni, akik mint köz- katonák megteszik kötelességüket az igazságért, amelynek érdekében nem ismernek anyagi előnyöket, de poli- tikai elkenéseket sem, hiszen a „szajné voczá” kifejezés R. Jozsef Saul Nathansohn hírneves lebergi rabbi ma- gyarázata szerint jelenti azokat az embereket, akik nem szeretik a lagy- matag kompromisszumokat, az ötven százalékos kiegyezéseket akkor, ami- kor az igazságról van szó.

A mi időnkben mindenki el van fog- lalva saját bajaival, mindennapi küz- delmeivel, éppen ezért nagyon fontos, hogy akadjanak olyanok is, akik a kö- zösség szolgálatának is szentelni akar- nak és tudnak erőt, időt, pénzt, lelke- sedést. Hiszen most szombaton halla- ni fogjuk az intést: „Ki szisszó esz rajs... — ha felemed Izrael fia- nak fejét, mindenki adjon egy fél se- kelt.” Ez a mostani viszonyainkra vo- natkozólag arra az esetre értődik: amikor meg akarjuk választani Izrael vezetőit, amidőn fölénk akarjuk eme- ni őket, akkor legyen a fél-sekel a jelkép, az összes fél-sekel együttesen jelenti azt az alapot, amelyen a szen- tély fönnáll. A mi orthodox szerveze- tünket is ilyen szent intézménynek kell tekinteni. A közösségi érzés nem je- lent viszálykodást és bizalmatlanságot, hanem érdeklődést. A mi orthodox szervezetünket olyan férfiak vezetik, rabbikarunk szelleme oly elsőrangú, hogy szóról-szóra alkalmazható reájuk a Sabosz Skólim haftajrójának szava: „v'la'j j'chesvü esz hoanósim, ki ve- münno hém ajszim — nem kellett szí- gorú számadásra vonni a férfiakat, mert hűséggel végzik teendőiket”.

Ilyen auspiciumok mellett indulja- nak meg a hazai orthodox szervezet vezető testületének megválasztásához való elbőkészületek!

Eredeti angol szövet- különlegességek Kazár Nándor posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 14. — Szombaton zárva

Első forrásból vásároljon ezüst tórafelszerelést, gyertyatartót, arany, ezüst és brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Lengyel huligánok légbekiáltó barbarizmusa

A lengyel miniszterelnök két hét előtti megnyugtató kijelentéséhez fűzött remények, miszerint rendet teremt az országban az antiszemita kilengések megakadályozására, sajnos ezideig nem váltak valóra. Sőt ellenkezőleg! Egyre a leg-hajmeresztőbb barbarizmusról beszámoló híreket közli a Zsidó Távirati Iroda varsói tudósítója. A legújabb táviratokat az alábbiakban adjuk:

Varsó, február 3. A lodzi Agudaelnök 22 éves fiát Chelemer Simont megölték. A gyilkost, Anczak Jahnt, aki a lodzi nemzeti demokrata rohamosztagok

vezetője, letartóztatták. Anczak egy négyüléstről jött, amelyen Trzecziak ismert antiszemita agitátor pogromra uszító beszédet tartott s amint a szerencsétlen fiatal Chelemer éppen vele szemben jött, leszúrta őt.

Varsó, február 4. Dzialosyn községben a napokban lefolyt vásár alkalmával bestiális excessusok voltak zsidók ellen. Az antiszemita agitátorok által felusztott tömeg felborította a zsidó vásárosok sátrait, szétszórta vagy elrabolta az áruikat. Negyven zsidó megsebesült, köztük tíz súlyosan.

Neiman Slojme ottani lakosnak látával felhasították a homlokát, Kaptel Chájim metszőnek kitörték az összes fogait, Ramek Jakabnak levágták az orrát, ugyancsak életveszélyesen megsérült Leiserowicz Chájim is.

Wielun kerületi székhelyről nagyobb rendőri felkészültség vonult ki Dzialosynba és a rendet helyreállította. A pogromisták közül azonban senkit sem tartóztattak le, ellenben letartóztattak két zsidót. A zsidó lakosság helyzete kétségbeesítő.

A gyűlöletnek bálványja

A német diktátor nagy beszédét az egész világon különféle szempontokból bírálták. Kerestek benne kibontakozási módot a világ össze-vissza kuszált mai helyzetéből, gazdasági elgondolásokat, de ebből semmitsem lehetett megtalálni benne, sem kiolvasni belőle, ellenben kiderült, hogy minden bizonytalan, csak egy bizonyos: a zsidók állandó elnyomása az egész vonalon. Valahogy eszünkbe jut a szomorúan és bágyadtan mosolygó történet:

A szegény galíciai zsidó, Bécsben Tegethoff admirális szobra előtt áll és csóválja fejét a bámulattól, mellette megáll egy tengerész és gúnyból csóválja a fejét. A zsidó odanéz és azt mondja: „Engem utánoz, az könnyű. Utánozza azt, kinek szobra előtt állunk.”

A náciizmus a bolsevizmus és a demokrácia országainak közepén áll és ugyanazt teszi a zsidóság testével, mint a szovjet a zsidóság lelkével és mi azt szeretnénk neki mondani: „A bolsevizmust utánozod, ez nem nagy művészet. Utánozd a nyugati államokat.”

A hitlerizmus a nagy problémának könnyebb részét veszi. Gunyosan emlékezik meg arról, hogy a zsidóság a világ

polgárnépének ártatlan szerepében tetszeleg magának. Ha a világpolgárság jelenti a humanizmust, akkor valóban világpolgárságot hirdetünk. Ez ellen nem kell tiltakoznunk. Van-e talán szebb tanítás, mint az, amelyet a midras bölcsei tanítanak: „Vohavto l'reáchó komajchó... — szeresd felebarátodat, mint tenmagadat, ez a Tóra összefoglalása,” mondta Rabbi Akivó, de Ben Azzaj ezt felelte arra, még helyesebb összefoglalása a Tórának ez az ige: „Ze széfer tajljdajsz hoódom — ez a könyve az emberiség történetének”, mert ez még jobban kidomborítja vallásunk egyetemes humanizmusát. Hirdették-e valaha is szebben az egész emberiség testvériségét, amelyet a náci-gyűlölet most akar lerombolni? Milyen messzire estünk péld. a római korszaktól, amikor a római marcona harcosok rabigába hajtották a germán vad törzseket. Akkor történt, hogy a zsidók ellen üldözést rendeltek el, erre egy matróna tanácsára éjjel felvonultak a zsidók és belekialtották az éjszaka sötétjébe: „Hiszen egy atyánk van mindannyiunknak, egy I'ten teremtett bennünket, mért hűtlenné válnánk egyik a másik ellen és meg-

szentségtelenítenénk I'tenünk szövetségét.” Ez meghatotta a rómaiakat. De nem hatja meg a mostani hitlerista barbárok.

Ha világpolgárság alatt a nemzetellenességet értené valaki, akkor hivatkozhatunk arra, hogy a mi prófétáink hirdetése szerint a megváltó Mosiach idejében „Kol hoamim jélichu is b'sém... — az összes nemzetek jární fognak ki-ki az ő I'tene után, mink pedig az Örökkévaló, a mi I'tenünk nevében haladunk.”

A vallásos embert mélyen felháborító részlete is van Hitler beszédének. Mintha a Zsoltár szava megvalósulna: „Ürösó ómar Elajkim, má l'chó l'szappér chük-kój... — az elnyomónak mondja I'ten, miért hivatkozol az én törvényeimre és ajkaidra veszed az én szövetségemet.” Arról beszélt ugyanis Hitler, hogy „bele kell nyugodnunk abba, hogy I'ten a fajokat teremtette, nem tudjuk, hogy miért”. Szerinte azért, hogy gyűlöljék egymást. Mi azonban tudjuk, hogy miért. Berész 10. fejezete felsorolja az emberiség fajokra való szétosztását, de ennek a felsorolásnak az a célja, hogy hirdesse, hogy a sémiták, jafetiták (indógermán, árja) és chamiták (a fekete fajok): egy emberpártól származnak, tehát testvérek vagyunk.

Hitler beszédéből megértjük, miképp lehet a mai időben elképzelni bálványokat. Hiszen ő olyan istent hisz, aki a fajokat gyűlöletre teremtette. Mi azonban hisszük, hogy bekövetkezik az a kor, amikor „a bálványok elpusztulnak és a hamis istenek kilrtatnak.” Addig maradjunk mi csak hívek az emberiség testvériségéhez és a humanizmus egyetemességéhez. A mi I'tenünk erős, ő viszi a mi ügyünket!

Karlsbad vidékétől a Nyírségig...

Rendkívül érdekes kis széferlit kapunk, melynek neve: Peér Mesülm. El van mondva benne a néhai szentéletű nyirtassi gaonnak, R. Mesülm Feisch Lövynek szerény keretben lefolyt élete. Lepereg előttünk a chószid kispolgár mindennapi élete az ő apró bajaival, amelyek annyira elkeserítik az életét, hogy I'tenbizalom és a Rebbe-ben való hívése nélkül nem is bírná el az élet viszontagságait.

R. Mesülm Feisch szokatlan helyről jött a nyíri rónára, olyan vidékről, ahonnan nem igen szoktak vallásilag értékes zsidó elemek származni. 1821-ben született a Karlsbad melletti Josefsdorfban Csehországban, ahol már akkoriban sem volt vallásos élet. A régi magyar orth. rabbik történetében bizonyára példanélküli jelenség, hogy fiatal korában gimnáziumot járt, ami éppen lakhelyével magyarázható. Egy szép napon azután, igen vallásos édesanyja kérésére hátat fordított a gimnaziális tanulmányoknak és teljesen a Tóra tanulmányozásának szentelte életét. A szegény fiú útravalót kapott özvegy édesanyjától: élelmet, egy kis pénzt, s nekiindult Keletnek, azaz Magyarországnak. Utjában elérkezett a jelenleg szlovenszkói Galgórcra, ahol bizonyos ideig tanult R. Jiczchok Weinbergernél, a későbbi kisvárdai főrabbinál. Onnan Varannóra, majd Ungvárra került, ahol a hirneves R. Méir Asch igen kedves és szorgalomban kiváló tanítványa lett. Nemsokára Nagykárolyban találjuk, amely hitközség lelki vezetője R. Méir Perles akkor országszerte nevezetes volt, éles elméje és rendkívül nagy tudása által, de egytámsz mind arról is, hogy a leghatározottabban ellenkezett az a chaszidikus áramlattal, amely részben Máramarosszigetről és Munkácsról, részben pedig Nagykállóról terjedt el azon a környéken. Nagykárolyban volt is egy ilyen chószid-csoportnak beszhamidrosa (klauz), ahova Perls főrabbi növendékei nem is jártak, éppen mestereiknek ebben az ügyben való állásfoglalása miatt. A mi hősünk azonban egyszer „betévedt” oda és ez döntőleg befolyásolta lelki életét. Ezentúl ebben az irányban haladt. Apósa hiva volt a kálói cadiknak és csodás, lelkesítő, szívhez szóló eseteket sorolt fel ennek a legendáshírű férfiúnak életéből, ami R. Mesülm Feisch annál jobban megerősítette chaszidizmusában. Gazdag apósa, közben tönkrement és ő kénytelen volt kényerelt mint szegény melamed egy szabolcsmegeyi faluban megkeresni. Tanítás után éjjeleken át virrasztott a gemőre mellett és akkor az történt, amit egy ujkori író elmond egyik novellájában:

— Porupka község az orosz-lengyel határon fekszik, ahol élénk csempészet fejlődött ki. A csempészek felhasználták a sűrű sötétséget üzelmeknek folytatására, de ebben nagy segítségükre volt, hogy rabbijuk lakásából fény szűrődik a veszélyeztetett zónára. A szentéletű ember ugyanis éjjelen túl búvárkodott mécs mellett és nem is tudja, hogy a szobájából kiszűrődő fény, utat mutat a csempészeknek; amikor azután meghalt, akkor éppen a csempészek hirdették legőszintebben a község többi lakosaival együtt: „Kialudt Porupkának a fénye”...

Igy történt a mi hősünkkel. A tassi kereskedők, akik elvonultak az úton, amelyen az ő lakása volt, az országútra kivilágító mécsből állapították meg, hogy R. Mesülm Feisch még éjjel után is tanult és rabbinak hívták meg.

Érdekes, hogy 1869-ben megválasztották kongresszusi tagnak, Wahrmann Mór barátjával, Mandel híres földbirtokossal szemben. A kongresszuson igen buzgólkodott az intranzigensek sorában, így a szerény férfiúnak nagy érdeme van a független orthodox szervezet meg-
alapozásában.

Mint különösséget megemlítjük még, hogy fivére bécsi professzor volt. Ő maga pedig hárfára taníttatta fiait, tekintettel arra, hogy lévi volt, tehát, mint mondotta, szükségük lehet a szentélyben, — amelyet remélt, hogy napjaiban felépül — a zenei szolgálatra... Sajnos, ezt nem érte el és 1873-ban, 52 éves korában elhunyt.

Mindezeket a dolgokat könnyed nyelvezeten megírta unokája: Weisz Izrael metsző (Bököny, Szabolcs m.), akinél a könyvecske kapható.

Romboló és üdvözítő parancsolatok

A hitlerista röpirat dzsungelben, amely Magyarországot is elárasztotta, aljasságával kitűnik az Erfurtból exportált „Hová tegyük a zsidókat?” című pamflet. A tákolmányban a következő „hét magyar parancsolat” foglaltatik:

Először: Sohse feledkezz meg arról, hogy Magyarország erkölcsi és anyagi romlását a zsidóság idézte elő.

Másodszor: Minden erőddel és tehetőséggel akadályozd meg a zsidóság érvényesülését.

Harmadszor: Ne szegődj zsidó szolgálatába, se háztartásába, se üzletébe, se gazdaságába, semmiféle minőségben, de ne is alkalmazz zsidót semmiféle minőségben.

Negyedszor: Semmit se adj el zsidónak s csak a végső szükség esetén vásárolj zsidónál.

Ötödik: Soha és sehol se szavazz zsidóra.

Hatodszor: Ápolj a magyar kereszt-

tény öntudatot, keresztény újságok és könyvek olvasása által és ne tűrj meg otthonodban zsidó szennyelapot.

Hetedik: Teljesítsd híven, önzetlenül kötelességedet, légy kitartó a jelen néhez küzdelmeiben és szenvedéseiben és felvirul a haza.

Ez a hét parancsolat elég „szencziós” programot fejez ki, csak az a megbotránkoztató, hogy ilyen útszerű dolgokat „magyar” jelzővel mernek ellátni. Ezzel szemben felsorolunk más 7 parancsolatot:

1. Jogrendnek kell lenni, nem szabad jogfosztást elkövetni, pártatlanul kell itélkezni.

2. Nem szabad I'tent káromolni, sem I'ten nevét hamis célokra felhasználni.

3. Nem szabad bálványokat imádni, pogánymódra leborulni a faragott képek, festett fétisek előtt.

4. Az erkölcs törvényeit meg kell őrizni.

5. Nem szabad vért ontani, mert minden ember egyforma teremtménye I'tennek.

6. Nem szabad rabolni, másnak a tulajdonát tiszteltemben kell tartani.

7. Nem szabad élő állatból levágni egy darabot, nem szabad kegyetlenkedni, még állattal szemben sem.

Erről a 7 parancsolatról azt mondják a zsidó bölcsök, hogy ennek betartása kötelező, minden civilizált emberre, — fajra és származásra való tekintet nélkül. Izrael fiaira 613 parancsolat kötelező, de „Noé fiainak”, azaz az emberiségnek a zsidóságon kívüli részére csak a fentemlített 7 parancsolat. A 613 pa-

Pollák Sarolta
kozmetikus
Andrássy ut 32

az ország legismertebb és legmodernebb kozmetikai intézete. Szépségápolás, villamos szőrtelenítés, szemölcsirtás, kvarc „Miracle” hajeltávolítószert. Tanítványkiképzés.

Jubadont

orth. kóser fogkrém **Kérje mindenütt!** orth. kóser süteport

A budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készülnek.
Gyártja: FELES ISTVÁNNÉ, Budapest, VII., Rottenbiller u. 8

Juba

Kedvezményes

szentföldi társasutazás

1937. április 13-tól május 4-ig.

Az Adriatica olasz hajóstársaság GERUSALEMME szalon gőzhsén dr. Patai József vezetése alatt.

Jelentkezés február 20-ig, a Mult és Jövő kiadóhivatalánál.

Budapest, V., Vadász-utca 11. sz.
Telefon: 11-99-55.

rancsolat csak kötelességtöbblet, de nem jelent előnyt a többi emberrel szemben. Mert azt tanítják a mi bölcseink: Aki a fentemlített 7 parancsolatot megtartja, arra vonatkozik a hagyományos megállapítás: „a nem-zsidó jámboroknak része van a túlvilági életben.”

Ime, ez a különbség a kétféle 7 parancsolat között. Noé fiainak 7 paran-

csolata üdvösségre vezet, a hitlerista 7-parancsnak első hat előírása azonban poklot jelent, nemcsak a zsidóság számára, hanem az egész társadalomra, mert felébreszti a szenvedélyek, a gyűlölet, az állandó feszültség fűriát. Aki azt az ördögi 6 pontot kitalálta, annak nem hiszünk akkor sem, amikor a hetedik pontban foglalt igazságot hirdeti.

Glosszák a hétről

Szigetvár neológ hitközsége több évtizedes pihenés után rabbít választott. Ez ott nagy szenzáció. Mint ahogy nagy szenzáció volt annakidején az a mód, amint az előbbi rabbi befejezte ottani működését. Az már előfordult ugyanis, hogy némely neológ hitközségi tag úgy szabadult meg a rabbijától, hogy kikeresztelkedett. Szigetvár régi rabbija azonban ez ellen egy nagyszerű ellenmódszert talált ki: nem „gönnolta” hitfeleinek azt az örömet, hogy megszabaduljanak tőle és a zsidóságtól és ezért gondolt egyet és — ömaga keresztelkedett ki. A szigetváriak ennek az eseménynek hatása alatt egy nemzedéken át borzadtak a rabbiválasztástól, mert féltek attól, hogy megint kapnak egy papot, aki vallási téren megkontrazza őket. De támad egy új nemzedék, amely már nem fél az ilyen meglepetésektől. Mert régebben, békeidőkben, érdemes volt még kikeresztelkedni, hisz a kikeresztelkedett szigetvári hitszónok még most is élvezi az állami tanfelügyelő szép fizetését. Manapság azonban olyan rosszak a viszonyok, oly nagy a konkurrencia a kitérés tekintetében, hogy többet ér egy rosszul dotált rabbiállás Szigetvárott, mint egy kitünően dotált állami pozíció — a holdban.

Egy budapesti fakereskedelmi vállalat igazgatója tanuvallomást tett a bíróság előtt egy ügyben, amely őt közvetlenül nem érintette és amikor megeskettetésére került a sor és a felek egyike bizonyos mozzanatokat említett, a tanu kijelentette, hogy vallásos zsidó léte nem akar megesküdni, de egyelőre fogadalmat sem akar tenni, hanem először utána néz a dolognak és újabb kihallgatá-

tásánál tisztázni fogja a dolgot. E korrekt és lelkiismeretes eljárás miatt egy antiszemita lap, szenzációvá felfújta cikkben elhíreszteli, hogy „egy bevándorolt zsidó” nem mert esküt tenni. Tekintettel arra, hogy ez az óvatosság csak lelkiismeretességre vall és erkölcsi értékekben sohasem lehet eléggé gazdag egy ország, nagyon kívánatos, hogy minél több ilyen felületes eskütől húzódozó bevándorolt legyen az országban. Avagy talán a társadalmi erkölcsre sokkal fontosabb volna, ha az emberek egész könyvedén esküdnének és eskü után lelkiismeretüket azzal nyugtatnák meg, hogy: tévedni emberi dolog?

Hogy miféle agyafurt trükkök kellenek egy könyv kelendőségének fokozásához, azt most napnál világosabban bizonyította az a philadelphiai könyvkiadó, aki egy újonnan megjelent könyv kiadásából néhány nap alatt több mint kétszáz ezer példányt adott el. Természetesen mindenki arra gondolhat, hogy a könyv belső tartalma készítette az olvasóközönséget arra, hogy ezt a könyvet ilyen nagy példányszámban meglehetősen rövid idő alatt elkapkodja. Tévedés! A könyvet nem a belső tartalma, hanem — egy sajtóhiba tette népszerűvé. A könyvkiadó ugyanis hirdetését tett közzé, hogy holnap megjelenő új könyvében egy sajtóhiba van s aki azt a sajtóhibát elsőnek felfedezi, huszonöt dollár jutalmat kap. Másnap megjelent a könyv, Amerikában szokatlanul drága áron, egy dollár ötven centért árusították, de ennek ellenére is sorbaálltak az emberek a könyvkereskedések előtt, hogy megszerezzeik a sorsjegyek beillő művet. Voltak, akik mingyárt az utcán kezdték olvasni,

hogy egy pillanatot se veszítsenek. Néhány nap múlva az egyik nagy philadelphiai szálloda kis liftesfiúja jelentkezett a könyvkiadónál. Ő volt az első, aki a sajtóhibát felfedezte. Megkapta a huszonöt dollárt, a lapok megírták az esetet, azóta tiz nap múlt el, senkinek eszébe sem jut, hogy a könyvből, amiből egy hét alatt majdnem kétszáz ezer példány fogyott, egy darabot is vegyen. Most már senkit sem érdekel a könyv. Azok, akik az első napok lázában olvasták, nem is tudják, miről szól, pedig végigböngésztek az egészet. De csak a sajtóhiba kedvéért. (Vajjon a székelyek piacán is lehetne ilyen sajtóhiba-trükkökkel eredményesen operálni??)

Sándor Pál volt országgyűlési képviselő, a hazai haladó zsidóság vezéralakjának első Jahzeitjét ülték meg a Dohány-utcai templomban. Volt mécsgyújtás, kegyeletes megemlékezés, kitiűnő kórus, díszes közönség. De egy nem volt. Az, ami általában az ilyen megemlékezést bensőségesé teszi. Nem jelent meg a fiú, aki kaddist mondott volna. Ő ugyanis kínos hírlapi szenzáció keretében jelenik meg az újságokban, nem pedig Jahzeittel kapcsolatban a templomban.

Budapesten egy napon halt meg két Gál nevű ember, az egyik egy szegény keresztény munkás, a másik pedig gazdag gyáros és az izr. hitközség tagja volt. Egy kegyeletes ember bement egy virágkereskedésbe és Gál névre hatalmas koszorút rendelt. A cím elveszett és így megkérdezték a temetkezési irodát, az megmondotta az időt és a helyet, a koszorút el is helyezte a virágkereskedés egy alkalmazottja annak rendje és módja szerint. Csodálkozást keltett azután, hogy egy szegény munkásnak koporsójára oly pompás koszorút helyezzenek. Nemsokára kiderült, hogy az egész ügy tévedésen alapszik. Nem a keresztény munkásnak szólt a koszorú, hanem a gazdag zsidó gyárosnak. Ime: van igazságszolgáltatás már e földön is. Hiába rendeltek koszorút, a körülmények összejátszása megmutatta, hogy a zsidónak a túlvilági élethez nem szép virágkoszorúra, hanem a Tóra, a micsó, a jó cselekedetek hervadhatatlan csokrára van szüksége.

Báró Kohner Adolf elhunytához

A magyar kongresszusi zsidó közelétek egyik reprezentatív alakja hunyt el báró Kohner Adolf személyében. Társadalmi működése tiszteltté tette a nevével a nem-zsidó társadalomban is. A kongresszusi zsidóság legelső pozícióját viselte egy időben, amennyiben az Országos Iroda elnöki székében tevékenykedett éveken keresztül. Ebből minőségében úttörő munkát végzett az orthodoxia szempontjából.

Mindenkor arra igyekezett, hogy őszinte harmóniát létesítsen az orthodox és neológ szervezet között. Mindenkor emlékezetes lesz az az ünnepélyes nyilatkozat, amelyet egy kongresszusi irodai ülésen tett.

Kijelentette, hogy adottságnak veszi a különállót, független orthodox szervezetet, távol áll tőle minden oly akció, melynek célja volna a szervezet önállóságának tangálása vagy

gyengítése, vagy amely a két szervezet unifikációját akarná kiharcolni.

Ezzel a nyilatkozatával tulajdonképpen pontot tett egy félévszázados viszálykodásra. Azóta a neológ szervezet vezetősége ebben a szellemben a béke jegyében dolgozik közös zsidó ügyekben az orthodox irodával karöltve.

Az elhunyt báró Kohnernek eme békényilatkozata abban a mély tisztelőben gyökeredzett, amellyel megdicsőült Frankl Adolf ragyogó erényekkel díszített egyénisége iránt viseltetett. Frankl-on keresztül az általa képviselt ügyet is méltányolni tudta. Ennek meghatározó megnyilatkozása volt, amikor 1929 őszén a Zsidó Ujság főszerkesztője felkereste és nyilatkozattételre kérte fel. Reich Koppel főrabbi z. c. l. felsőházi tag elhunytá után volt szóba került a három hónappal később meg is

valósított terv, hogy Frankl Adolf országos elnököt kellene megválasztani az orthodoxia felsőházi képviselőjének. Báró Kohner akkor a legszívélyesebb hangon beszélt „orthodox kollegája” kitűnőségéről. Többek között a következőket mondta nekünk:

— Az egyetemes magyar zsidóság egyik nagy értékét látom Franklban. Ha teológiai tudása valóban oly elsőrangú és rabbiqualifikációja is van — amint ezt Főszerkesztő Ur most mondja nekem s ezelőtt is hallottam már — akkor mi akadály a felsőházi taggá való választásának. Nagyon örülnék ha kollégám elfogadná a reá eső választást és biztos vagyok benne, hogy az orthodoxiának minden tekintetben méltó képviselője lesz a felsőházban.

Báró Kohner, aki 1927-től 1932-ig viselte a kongr. elnöki tiszteletet, a gazdasági életben is jelentős szerepet vitt.

A szidra margójára

A hunfalvi gaonnak z. c. l. nyomás alatt levő „B'er S'müel' c. műve után

„V'eleh hamispótím aser tószim lifnéhem — és ezek a törvények amelyeket terjessz elédük.” Ezzel kezdődik a hetiszakasz, amelyben tudvalevőleg jórészt társadalmi, az emberi közösség fennállását biztosító és ésszerűen magyarázható törvények foglaltatnak. Az „és” (v'eleh) kötőszóval ez a szakasz odakapcsolódik a multheti szidrához, amely a kinyilatkoztatást és a Tizige adását tartalmazza. Rasi ilyen értelemben mondja is: „A v'eleh kapcsoló szó egybefűzi ezeket a törvényeket az előbbiekkkel és azoképpen mint az előbbieket a színájhegyi kinyilatkozásban gyökereznek, ép úgy a folyó szakaszban felsoroltak is.”

Rasi mestertünk igen mély igazságot fejez ezzel ki. A Tizige tudvalevőleg azaz kezdődik: „Onajchi Hasém Elajkecho — én vagyok az Örökkévaló a te Istened”. Ez nem parancsképpen hangzik, hanem élményt jelent, amelynek eredménye a hit. Mondjunk erre egy hasonlatot: Két ember egymással szemben áll, látja és hallja egymást, de ha válaszfal kerül közéjük, akkor a látás lehető-

sége megvan szüntetve; ha ez a válaszfal még erősebb, akkor a hang se hatol át és teljesen megszűnik a kapcsolat. Így van az az embernek I'tenhez való viszonyával is. A teljes lelki kapcsolat csak akkor lehetséges, ha nem emelkedik közbe válaszfal (mószoch hamavdil). Ez alatt értjük a bűnök, a gyarlóságok, a szenvedélyek válaszfalait. Ellenben a tórai törvények megtartása csak táplálja az I'tenhez való lelki egybekötöttséget, amelynek eredete az az élmény: „En vagyok az Örökkévaló, a te I'tened.”

A kinyilatkoztatáshoz azonban nemcsak a hit és a kimondott szertartási törvények megtartása tartozik, hanem az értelemben gyökerező társadalmi előírások is. Azokat is úgy kell teljesíteni, mint I'ten által a világ megneveltetése céljából életbeléptetett rendeleteket. Ezért kapcsolja össze a Tóra a kinyilatkoztatást a társadalmi törvényekkel.

Ezzel a szemponttal áttudjuk hidalni azt az ellentétet felfogást, amelyet az áldozatok tekintetében láthatunk a Ramban és a Ramban között. Az első szerint a Tóra által előírt áldozati törvényeknek teljesen ésszerű alapja van: a Tóra az áldozatok által el akarja különíteni Izráelt és megakarja szabadítani a pogányságtól. A Ramban szerint ésszerűen megmagyarázhatatlan I'teni titkok ezek, tartozékaik az erkölcsi világ építésének. Az idézett Rasi-ban kifejezett elv alapján azonban nincs ellentét a kettő között: az áldozatok törvénye

ésszerű ugyan, de ha a Tórában megvannak írva, kötelezőleg vannak felsorolva, akkor teljesíteni kell őket olyképpen, mint az erkölcsi világ fentartására szolgáló, gyarló felfogásunk által teljesen meg nem érthető, de azért bensőséges hittel teljesítendő eszközöket.

„Midvar seker tirschok v'nóki v'cadik al taharajg, ki laj acdik rósó — a hazugság szavától tartózkodj, ártatlant és igazt ne öl meg, mert nem fogom igazolni a gonoszt.” A szentigének jelentőségét legjobban úgy értjük meg, ha gondolunk arra, hogy a bíró esetleg mondja: minek ereszkedjék bele mindenféle erkölcsi összeütközésekbe, legjobb visszavonulni és nem szolgáltatni igazságot. Ez helytelen, mert igaz ugyan, hogy az ítélőnél ki van téve az ember tévedéseknek, néha ártatlant sujt, de azért kötelesség az igazság szolgálata. Az ember teljesítse kötelességét a legjobb meggyőződése szerint és bízzék I'tenben, az igazság kútjójában. Ezt mondja a Tóra: a hazugságtól tartózkodj, ártatlant ne öl meg, s bízzál abban, hogy ténykedésedben az igazság I'tene irányít.

Finomszes és borpárlat között fennálló jelentékeny árkülönbséget folytán ismét fokozottan fennáll חשן נסך.

Aki משיח למחרון מן המחרון kóser

RUM, LIKÖR és SZILVÓRUMRA reflektál, sziveskedjék rendelésével felkeresni Elsőrangú referenciáit. SCHWARZ JÓZSEF nagykereskedő, rum és likörgyáros SÁRVÁR

Divatos, izléses parókák hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem, IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

BECKERT HUGÓ
paróka-készítő specialista
A legújabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27 (Skrek-ház) Mérsékelt árak!

Ahoi a templomból színházat csinálnak

— Helyzetkép az oroszországi Kiewből —

Pénteken délután érkeztem a szovjet-oroszországi Kiewbe. Szombaton délután körültekintek az utcán hátha felfedezek egy zsidót, akitől megérdeklődhetem merre van a beszmedres. Pár perc múlva találkozom is ilyen zsidóval.

Őszes „balbusz”, kezét hátrátéve, széles léptekkel, szombatián. Öreg zsakettben, szűk nadrágban, kopott, zöldes, karakterisztikus chósziid mozdulatokkal lépked.

— „Jó szombatot” — köszöntöm szívélyesen jiddisül — nem tud egy helyet, ahol minjonnal imádkozhatnék?

— „Jó szombatot, gut Sabesz!” Nem messzire, a Mala Vaszilkovszkán van a „Kupeceszke” templom. De hisz uraságod bizonyára nem idevaló, jöjjön velem, elkísérem odáig, — mondja a megszólított zsidó,

Átvágunk a zsidónegyed centrumán és ott vagyunk a Mala Vaszilkovszkán. Szemben gyönyörű épület emelkedik, kőoszlopokkal, széles lépcsőkkel, hosszú „velecei” ablakokkal.

— Ez itt a templom! — mondom az épületre mutatva.

— Látszik — mondja kísérom — hogy külföldi az ur. Valaha templom volt. Ez volt a világhíres Brodsky templom ... Hallotta hírét? Lépjünk talán be, nézzünk széjjel egy kicsit.

Fellépünk a lépcsőkön. Néhány ukrán munkás deszkát gyalul, mások gerendákat emelnek. A bejáratnál frissen rajzolt tábla áll: *Ukrán gyermekszínház*. A forradalom után elrekkvirálták a Brodsky-templomot és klubot rendeztek be zsidó prolik számára. A klub nem prosperált. Bezárták. Most az épületben gyermekszínházat rendeznek be. Most helyezik el a színpadot. Arra a helyre kerül, ahol a frigyszekrény állott.

És ha a Mala Vaszilkovszka 19 alatt színház játszik, két házzal arrébb, a Ku-

peceszker templomban, a 15 szám alatt szent áhitattal imádkoznak a kiewi zsidók. Amikor belépünk, éppen Mincha ima előtt tartanak. A közepesen nagy templomban, mintegy negyvenen vannak. Zsoltárokat mondanak. misnajeszt tanulnak. Néhányan ténferegnek. Várják a Mincha ima kezdetét.

Majd mindannyian 40 év körül vannak. Van közöttük néhány aggkorban járó zsidó, fehér patriarchális szakállal és öreg kikopott kaftánban. Akadnak közöttük fiatalabbak is, borotvált képpel, fejükön jellegzetes munkássapkával.

Az almemor mellett foglalok helyet. Az almemor itt is, mint a modern templomokban a frigyszekrény mellett áll.

Mielőtt a templomba léptem, kezeltostam a viztartóban. A viztartály fölött nagy cédula van kifüggesztve. A cédulán az áll: a higiéniaért felelős Stolarow. Ezt a cédulát a szovjet ragasztatta ki. A templomban ennél fogva ragyogó tisztaság van. Stolarov, a sámesz, régi „slobodkai” zsidó, a hajdani Kiewben illegálisan lakott, nem volt tartózkodási engedélye — jól tudja, hogy a szovjettel nem lehet packázni.

A tisztaságért és rendért felelős sámesz, széles Sólem Alechemmel üdvözöl, megérdeklődő részletesen, „merről jön a zsidó” és amikor megtudja, hogy varsói vagyok, elémvezetik a gabbet, hogy szórakoztasson. A gabbe felvilágosítással szolgál:

— Templomunk háborúelőtti és az egyetlen Kiewben. A szombati istentiszteletet több mint százan látogatják. A nagyünnepeken és a mazkironon a templom zsufolva van. Ilyenkor több mint hatszáz ember szorong a templomban. Hétköznaponként háromszor imádkoznak és misnajeszt tanulnak. A templom törzsimádkozói öregek, de a kaddis mondásra eljönnek a fiatalok és a gyerekek is.

— A vörös kormány nem zavar bennünket, annak ellenére, hogy a „fiatalok” gyakran tüntetnek „I'ten ellen”, főleg Ros Hasana és Jom Kippurkor ... De az még nem fordult elő, hogy az ilyen demonstrációk pogrommal, vagy zsidóvérezzel végződjenek — fűzi hozzá nevetve a gabbe.

Közben kezdetét vette a Mincha-ima. A varsói vendéget a „Lévi” tisztséggel illetik és a Tóra elé szólítják. Mincha és Maariv között az estelőtti, sajátosan szombati zsidó hangulatban körémgülnek a zsidók. Vannak közöttük fiatalok is, akik kaddist mondani jöttek ... A vendég szavait mohón lesik. Mikor megkérdem, hány zsidó lakik Kiewben és a gabbe azt válaszolja, hogy kétszáz-ezer, egy zsolttármondó zsidó felugrik és rekedten közbeszól:

„Nem kétszáz-ezer, hanem annyi zsidó van, amennyi imádkozni jár!” Majd megint hímálni kezdi magát és félig hallhatóan mormolja: „Vajszorvü bagajim, vajlmedü mimaszechem ... vajzibóchü esz bnéhem vöesz bnojszéchém lsédim” (És elvegyültek a többi népekkel és eltantulták cselekedeteiket ... és feláldozták fiaikat és lányaikat az ördögnek ...) Be-pillantok zsolttárkönyvébe, és látom, hogy a százhatodik zsolttárt tartja fellepozva ... Vajjon nem azért tette-e, hogy azt idézze, amit a világ semmilyen cenzurája nem tilthat be és nem törölhet ki? ...

A „Kupeceszker” templomban nagyon kényelmetlen és nehéz hangulat lett urrá a Maariv ima előtti alkonyatban. A nagy sötétbronz kandelláberben, amely az almemor fölött függ, gyöngfényű villanylámpa pislákol.

A hétköznapi „Vöhü ráchüm” imát recitálja az előimádkozó.

A templomban kigyulnak a lámpák ...
Ch. Soskesz (Varsó).

Engländer barchesz
csak **CIMKÉVEL** valódi
HÁZHOZZÁLLÍTÁS
Budapest, VIII., Karpfenstein-u. 1.
(Teleki-tér sarok.) Tel.: 13-09-24.
Fiók: Népszínház-utca 22.

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTÓ
Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSANYI UTCA 12
(Király utca sarok)
Telefon: 1-310-79

Hogyan lett Májierlből Reb Májierl

... Májierl ismernie kell mindenki-nek, chósziidnak és misznagidnak egyaránt. Még a „lubliniek” is, akik oly sürün szeretik emlegetni, hogy Májierl a lublini caddik tette nagyvá, elismerik, hogy nagygyá lett.

Mert Májierl, mielőtt még Premislánban „kinyilatkozott”, maga is a lublini caddikhoz zárandokolt minden ünnepre és itt ellesett egyet-mást, amit pedig a premisláni hívek váltig tagadtak. De hát ehhez az elleséshez is nagy erő kellett és boldog, aki már ifjúkorában arra a fokra emelkedik, hogy a „lublini”-tól ellessen valamit ...

Mikor Májierl először jött Lublinba, mindjárt feltűnt a caddiknak. Péntek este az ima után a hívek felé fordulva kérdezte:

— Ki az, aki oly édesen tudott könyörögni P'tenhez, hogy még a gonoszság ungalai is megindulnak fohászokadásán?

Természetesen senki sem felelhetett a caddik kérdésére. Kijöttek a templomból és a hívek mind a caddik lakására mentek hogy ott is köszönték a Szombatot. De alig hangzott el az első dal, a caddik újra megszólalt:

— Ki az, aki oly édesen tud énekelni Szombat királymődjéről, hogy az égi vádlók is elhallgatnak és figyelnek dalára?

Újra nem felelt senki. De mikor a „kiddüs”-nél mindenki a kezében tartotta a Szombatot köszöntő borospoharat, a lublini caddik széttekintett nagy tüzes szemével és meglátta, hogy az asztal végén ülő fiatalember poharában annyira forrásnak indult a bor, hogy kicsordult szomszédja kezére ...

— Hogy hivnak, fiatalember, — szólta a lublini caddik.

— Májierl, — felelt amaz pirulva.

— Hová való vagy?

— Premislánból.

— Mi vagy te?

— Semmi.

— Miből élsz?

— Semmiből.

— Jer, üli ide mellém.

És akit a lublini caddik maga mellé ültetett, az tudvalevőleg nemcsak ezen a földön ült mellette, hanem odaát a túlvilágon is ...

Májierl még sokszor jött ezután Lublinba. Atyjától egy kis egylovas kocsit örökölt, azon tette meg rendes zárandok-útját az ünnepekre. Egyszer a Chanuka-ünnepet akarta Lublinban tölteni, látni akarta, hogyan gyújtja a caddik a makkabeus-ünnepi szent gyertyákat. Erős tél volt. A hó térdig ért és az úton gyakran találkoztak az emberek farkasokkal. Májierl vígan hajította a lovat, zsolttárokat és héber énekeket dalolva.

Mikor a Premislán és Lublin között elterülő nagy erdőbe érkezett, egy öreg zsidó jött szembe vele. Májierl megszólította:

— Honnan jössz?

— Lublin felől.

— Hová mégy?

— Premislán felé.

— Minek?

— Kiházásítom a leányomat és gyűjtenem kell néhány forintot hozományra.

— De hiszen gyalog nagyon lassan érsz oda. Tudsz lovat hajtani?

— Igen.

— Akkor ülj fel a kocsira, fordítsd meg és hajts visszafelé. Én mehetek gyalog is, nekem nem sietős a dolgom.

És Májierl addig kérlette az öreget, míg átvette tőle a kocsit. Az öreg sóhajtván ült fel a bakra és megrántotta a gyeplőt. Májierl utána kiáltott:

— Megállj csak, öreg, kocsin ülve könnyen megfázhatsz. Itt a kabátom, vedd magadra. Én gyalog megyek, majd felmelegszem ügyis.

Az öreg könnyezett a meghatottságtól. Azt hitte, a csodatevő Eljohü próféta jelent meg neki a hósvatagban. Májierl pedig tovább ment vékony kabátjában gyalog. Az út közepén eltévedt és egész éjjel az erdőben bolyongott. Csak másnap reggel érkezett Lublinba félig megfagyva. Mikor a lublini caddik meglátta, rákiáltott az összes hívek előtt:

— Minek jössz te még hozzám? Maradj otthon és várd, hogy hozzád jöjjenek az emberek.

Ettől a pillanattól fogva Májierlből Reb Májierl lett. Visszafelé már sok hívő kísérete és a „premlisláni caddik” némely dologban túl tett még a lublinin is.

Reb Májierl átja különben egészen elütött minden más caddikétől. „A vig caddik”-nak nevezték. Mindig újjongott, mindig tapsolt, mindig dalolt és mindig sugárzott az arca: „Amit P'ten rendel, az mindig jó, annak örülni kell, akár

áldásnak, akár csapásnak látszik.” Jöttek hozzá mindenünnen különféle kérdésekkel, különféle bajokkal, panaszokkal, de amikor meglátták Reb Májierl vidám arcát, senki sem merte elszomorítani; Reb Májierl vidámsága átszállott a hívekre is: elfelejtették, elhallgatták panaszukat és felvidulva, új erővel, új bizalommal tértek haza. Ha valaki mégis elő kezdte adni a panaszát, reá kiáltott:

— Megérdemelted, mert szomorú vagy. A szomorúság a legnagyobb bűn. Az egész világ örül, a föld is örül, az ég is örül, a nap is örül, a kis füvecske is örül; télen, mikor a hó elfödi, álmában is örül; nem látod, minden örül, Májierl is örül és a Sechina csak ott van, ahol öröm van!

Minden délután kiment az erdőbe és bujósdiát játszott a gyermekekkel. És ha egyikük játék közben „rebbe”-nek szólította, odament hozzá, megsimogatta a fejét és mosolyogva mondotta neki:

— Nevez csak Májierlnek, ne félj. Te nagyobb „rebbe” vagy mint én, neked még nincs bűnöd, csak vigyázz, hogy később se legyen.

És mindenki tudja, hogy azokból a gyermekekből, kikkel Reb Májierl játszott, nagy emberek lettek.

De nemcsak a gyermekekkel játszott, hanem P'tennel is. Imája édes dalolás volt és egyébként is úgy beszélt a Teremtőjével, mint rakoncátlan gyermek a szülőjével. Ha nagyon bántotta valami, összekulesolta a karjait, dacosan felnézett az égbé és perlekedni kezdett P'tennel:

— Talán azt akarod, Atyám, hogy vétekezzen elened? Tehetsz velem amit akarsz, Májierl csak Májierl marad!

És nemcsak a maga érdekében, hanem másért is pörbe szállott égi atyjával, legtöbbször pedig bűnösökért, akik valami bajba jutottak. Ilyenkor az asztalra csapott és mérgesen kiáltotta:

— Világ Ura! Teremtéttel embert húsból és vérből, csupa gyenge anyagból és fogékonygá tetted minden bűn iránt, holt szilárdnak, erősnek kellett volna teremned, hogy el ne tántoríthassa semmi; azután hagytad, hogy vétekezék, holt megóvhatad volna — és most még te bünteted őt?

Reb Májierl szavainak természetesen nagy volt a hatása az égben és ő többet ért el perlekedésével, mint más caddik az imájával.

Sokszor azonban felzúdultak odafenn, hogy Reb Májierl beavatkozik az égi dolgokba és már nem is kér, hanem követelődzik. De Reb Májierl nem lehetett kifogni. Ilyenkor pajkosan nézett a magasba:

ארטה נשר

Karmel Friedmann
Pensió Józsefné

Budapest, Andrassy-út 43.
Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbussz-összeköttetés a város minden irányában.

Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsőrangú — kivánatra diétás — konyha.

Referencia:
Bpesti orth. rabbiság

— Mit akarsz, édes Atyám, hiszen úgyis tudom, hogy te szereted Májert. Egyszer azonban majánem komollyá vált az összetűzés és kevesen mult, hogy Reb Májert el nem vesztette túlvilági üdvösségét. Az eset pedig a köv. volt:

Premislánban lakott egy Sime Bás nevű zsidó, aki abból élt, hogy árulkodott testvérei ellen és a besúgásokért pénzt kapott. Sok zsidót juttatott a börtönbe, sok asszonyt és gyermeket fosztott meg kenyéradójától, sok családnak adta kezébe a koldusbotot. Istentelen életet élt és aki találkozott vele az utcán, elkerülte. Sőt a legnagyobb bűnök tartották volna, ha valaki vele szóba áll. Egyszer este felé Reb Májert több hívével együtt sétált az utcán és éppen szembe jött velük Sime Bás. Reb Májert elébe állott és széttárta karjait, mintha nem akarta volna engedni, hogy tovább menjen. Sime Bás dühösen nézett rá:

— Mit akar tőlem a Rebbe?
— Meg akarom neked mondani, hogy a mennyországba fogsz jutni.
— A Rebbe gúnyolódik, — mordult rá ridegen az árulkodó — pedig Sime Bással nem jó tréfálni.
— Semmi tréfa. Májert mindig vidám, de nem szokott gúnyolni senkit. Még egyszer mondom, a mennyországba jutsz.
Sime Bás meghökken, tétován nézett maga elé, aztán szomorúan kérdezte:
— A mennyországba, én? Én, aki anynyi zsidó családot tettem tönkre, aki árulkodtam, aki megszegtem minden szombatot, minden ünnepet, én akivel egyetlen zsidó sem áll szóba?
— A mennyországba fogsz jutni, ismé-

telte Reb Májert. Egész biztosan tudom, a mennyországba fogsz jutni, mert — új életet kezdesz.

Sime Bás elsápadt. Egy darabig nem tudott szóhoz jutni, azután hirtelen megvillant a szeme, mintha valami különös dolog jutott volna az eszébe és keményen Reb Májertre nézve, kérdezte:

— Rebbe, csakugyan biztos az, hogy a mennyországba jutsz?
— Esküszöm túlvilági üdvösségemre — felelt Reb Májert.

Sime Básnak fellángolt az arca, megfordult és elfutott. És a hívek látták, hogy egy ideig bomlottan kószált az utcán, aztán bűnbánóan lehajtott fejjel betért a nagy zsinagógába... Reb Májert pedig hosszasan énekel meredő szemekkel nézett a magusba, aztán hirtelen feljuggva táncolni és tapsolni kezdett. Mikor lecsillapodott, a csodálkozó hívek felé fordult:

— Tudjátok-e, miért örül úgy Májert? Nem annak az egy megtért léleknek. Minden lélek előbb-utóbb megtér a lelkek Atyjához, aki örvendezve fogadja eltévelyedett gyermekeit. Májert most másnak örül. Odafönt az égi család nagyon felháborodott, hogy mennyországot ígértem a hírhedt bűnösnek, még mielőtt vezeklett volna sok bűneért. De én esküt tettem rá. Kimondották tehát az ítéletet, hogy a vétkesnek megnyitják a mennyországot, de én elvesztem túlvilági üdvösségemet, amelyre esküdtem. És ennek örül olyan nagyon Májert. Májert nagyon örül. Mert most egészen önzetlenül, tiszta szeretetből fogja szolgálni I'tent. Értitek? tiszta szeretetből, túlvilági jutalmat nem várva fogom szolgálni Atyámat...

Esteledni kezdett és Reb Májert is a templomba ment. Ilyen édes imát még nem hallottak tőle soha. Minden egyes mondatnak valami különös bűvös dallama volt, mely végtelen gyönyörűséggel ömlött át a lelkekre. És a dallamok megtöltötték az egész templomot és mindenki úgy érezte, hogy nagy esodáknak kell történni...

Az ima után azonban Reb Májert elkomorodva szölt a hívekhez:

— Nem akarják fent, hogy így szolgáljam teremtetem. Egyetlen egyszer imádkozhattam csak így s éreztem, hogy ilyen fokon teljesülni kell mindennek, amit kérek. De az égből kimondották már az új ítéletet. Mert annyira örültem az önzetlen, jutalom nélkül való isteni szolgálatnak, visszakapom túlvilági részemet. Be kár, be kár!... I'tenem, ha még többször imádkozhattam volna így!...

A hívek pedig még jobban sajnálták, hogy Reb Májert nem maradhatott „azon a fokon”. Ugyis nagy volt, mondották, úgy is nagy dolgokat művelt, hát még amúgy!... Patai József.

Zsidó humor

— Miért van az — kérdezte egyszer egy „haladó” zsidó egy orthodoxtól, — hogy Önök a cédók-adásban messze mögöttünk maradnak?

— Ez amiatt történik, mert a Tóra különös kötelességüké teszi a jótékonyt azoknak, akik könnyen túleszik magukat a vallás parancsain, amint írva van: „zeh jtnü — azok adjanak”, „kol hoajvér al hap'küdim — akik megszegik a parancsokat”...

Egyszer egy szegényes lakodalomra meghívták a rokonokat, köztük egy rabbit is. A vendégek azonban nem találtak egyebet, egy csupasz, üres asztalon kívül. Hosszúra nyúlt ábrázattal néztek egymásra. De a rabbi így szól hozzájuk:

— Uraim, mi mindnyájan úgy vagyunk itt, mintha az Éden kertjében volnánk. Ugyanis a mennyországban mindenki csak azt élvezheti, amit magával hozott. Mi is csupán azt fogjuk itt élvezhetni, amit elhoztunk magunknak.

... Egy ember, aki oly pecches volt, hogy hat feleségét temette el, elhatározta, hogy hetedszer is megnősül. A lakodalomra meghívott rabbi felkőszöntő beszéde alapszövegül a „Kol mekadés seviv” (aki megszenteli a hetediket) kezdetű péntekesi z'mirost használta fel és így kezdte:

— „Kol mekadés seviv — aki hetedszer kénytelen kidüsitni adni” (nősülni), „koroi laj — az azután valóban megérdemli, hogy méltó feleséghez jusson”...

Valaki azt kérdezte rabbijától, hogy megy a sora a folyó éven.

— Rosszul — felelte a rabbi. — Képzeld, az idén nemcsak bevételtem csökkent, de egy egész hónapot is elvesztettem. Ez pedig így történt: nemrégén hitványok tartottam egy városban, ahol csupa gazdag ember lakik, akiknek sok pénzüik van (Kisz), de szívük (Lév) az nincs. Egy héten később a legközelebbi helységben tartottam előadást, ahol mindenki jószívű (Lév), de sajnos valamennyien szegények, nincs pénzüik (Kisz). Így tehát a naptárból kiesett a Kisz-Lév hónap...

Gyönyörű
csecsemő
kelengyék
dús választékban

Székely Jenő

Petőfi Sándor-u. 9. és
Váci-utca 7.

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 10.

— Maradjatok csak ülve, nincs szükségem a ti udvariasságotokra. Ugyis tudom, hogy a pokolba kívántok engem... — mondta Pfefferkorn.

Az előjárók hallgattak és leültek. A renegát körülzött és észrevette régi ellenségét, Reb Lébet. Gunyosan mondta:

— Nem is hittem volna, hogy egy ilyen szent ember a hitközség világi ügyeivel foglalkozzék.

— Nahát, ha tudtam volna, hogy összeköttetésbe kell lépnem egy hitszegővel, akkor nem vállaltam volna a tisztiséget.

Erre Pfefferkorn odament és az arcába köpött. R. Lébet elővette a zsebkendőjét, megtörölte az arcát és aztán nyugodtan mondta:

— Ezt a mocskot letörölhetem, de amit te viselsz, sohasem lehet letörölni...

Pfefferkorn vörös lett, dühösen ráakarta vetni magát a beszélőre, de aztán meggondolta és odaszólt a rabbihoz: — Hallottátok az ajánlatomat?

— Nem tudunk ilyen összeget adni, szól az elnök.

— Megelégszem ötvenezrel.

— Az is nagyon sok.

— Hát mennyit adtok?

— Most nem adhatunk semmit sem, senki se akar hozzájárulni.

— De azt hallottam, hogy a gazdag Günsberg nagy összeget ajánlott föl.

A jelenlevők hallgattak. Erre tovább beszélt Pfefferkorn:

— Azt ajánlom nektek, hogy egyezkedjétek ki velem tizezer forintban és visszaadom a könyveiteket.

Az előjárók egymásra néztek, már-már hajlandók lettek volna megadni az összeget, amikor valaki hirtelen kirántja az ajtót és az összes jelenlevők egyszerre mondják: „Nini, Reb Joselmann”.

— Csak nem jövök későn?! Most adtam le a polgármesternél a császári iratot, hogy rögtön adják vissza a könyveiteket!

— És ki az a zsidógyűlölő, akit a zsidók parancsnokának kineveztek? — kérdezték aggódva.

R. Joselmann elmosolyodott:

— Én volnék az, a császár öfelsége kinevezett engem...

Öröm sugározta be a jelenlevők arcát. Pfefferkorn, aki eddig mereven ült és hallgatott, odaugrott R. Joselmannhoz és rikácsolva mondta:

— Hát kegyelmed nem Rafael, a kitért?

— Én Joselmann vagyok, Rosheimből.

— Megcsaltál engem, megfogom bosszulni magamat!

Ezzel kirohant Pfefferkorn, R. Joselmann pedig elmondta töviről-hegyire, hogy mi történt vele Salzburgban, majd elmesélte a colmári zsidók esetét.

Erre Reb Wolf azt mondta: Maga a legkiválóbb ember a világon, de nagy hibája van.

— Melyik az, talán levethetném.

— Az a legnagyobb hibája, hogy nem frankfurti bálbász.

— Hát ez igazán olyan hiba, amit sohasem fogok tudni levetni.

Miután a Pfefferkorn- eset kedvezően lett elintézve, megindult a nagy harc a külvilágban a kölni dominikánusok és Reuchlin között. Ez a harc felkavarta a nemzsidó világ nyugalma. Tárgyalták mindenféle ezt a kérdést és az irodalmi harc tulajdonképpen lökést adott a későbbi

egyházi eseményekre, hisz azok között, akik Reuchlint köszöntötték, ott találjuk a későbbi reformátornak, Luther Mártonnak nevét is.

R. Joselmann belátta, hogy a császár által ráruházott tisztség nem ér sokat, ha nem sikerül megszervezni a zsidóságot, hogy kellő időben egységesen lépjen fel. Összehívta tehát Frankfurtba a zsidókat, eléjük terjesztette azt a tervet, hogy osszák föl tíz kerületre a német birodalom területét, minden kerület évenként küldjön egy rabbit és egy világi embert a Frankfurtban lefolyó tavaszi és őszi vásár alkalmával tartandó összejövetelekre. A szervezés költségeit a már említett Günsberg vállalta magára. Amikor megakartak neki szavazni fizetést, R. Joselmann a leghatározottabban visszautasította, mert — amint mondotta — van miből élnie.

Hat hónap óta nem látta családját R. Joselmann és mivel a nagyünnepek közeledtek, elhatározta, hogy hazafelé indul. Amerre ment mindenünne elébe jöttek hittestvérei és üdvözölték. Ő szerényen elhárított magától mindenféle tiszteletet, de mégsem tudta elkerülni, hogy ne töltsön körülötte. Amikor a Rajnán átkelve, Elzasz felé indul, egy pillanatig mosolygva gondolt arra, hogy az ő hazája mennyire örvendeni fog az ő sikereinek. Közben azután megbánta, hogy ha csak egy pillanatra is, a büszkeség érzése támadt a szívében. Amikor erről gondolkodva tovább ment, az úton egy szomorú emberrel találkozott, akiben felismerte egy régi házaló ismerősét. Seligmann. Leszáll a lóról és megkérdezi szomorúságának okát, mire az felsóhajt:

— Hosszú történet az, menjünk be egy vendéglőbe, majd elmondom.

Leültek. Seligmann beszélni kezdett:

— Ismeri-e a hosszú Dietrichet?

— Azt az iszákos kártyás embert?

— Igen. Hát ez odajött a falubeli zsidókhoz, hogy ők tették tönkre őt, mert pénzt adtak kölcsön neki és ezért azt követeli, hogy váltsák vissza neki a házát, különben olyasvalamit tesz, ami őt magát a halálba kergeti, de a többi zsidókat is. Neki úgyis mindegy, az élete nem ér egy fabatkát sem, tehát legalább megbosszulja magát. Nem törődtek vele. Hogy mit csinált, azt nem tudja senki sem, de nemsokára azután 3 zsidó szomszédját vele együtt börtönbe vetették, és holnap fogják kintpadra vonszolni.

— Hát én most elmegyek oda, ahová a zsidó testvéreink bevannak börtönözve Oberehnheimba. Maga menjen a feleségemhez, mondja meg neki, hogy itt voltam, de dolgom akadt.

— I'ten áldja meg minden lépését...

Oberehnheim hivatali szobájában székel a város polgármestere Jakob Brand, akinek unokaöccse volt a szerzője a XVI. században közismert „Das Narrenschiff” c. könyvnek, amelyben az akkori kor félszűrségeit kigúnyolta. A polgármester éppen tanácskozott a városi irnokkal, amikor bejött a szolgál és jelentette, hogy egy idegen úr beszélni akar vele. A polgármester türelmetlenül szólt:

— Mondd meg neki, hogy most nincs időm, jöjjön holnap délelőtt.

— De polgármester Ur... — szólt az inas, aki nyilván megvolt szövegetve.

— Egy szó sem!

A szolgál azonban tovább beszélt:

— De hiszen az idegen egy császári parancsnok.

— Az már más. Jöjjön be.

A polgármester és az irnok fölemelkedtek, hogy fogadják a császár kiküldöttjét, s akkor belépett — R. Joselmann.

— Joselin, micsoda komédia ez? (Folyt. köv.)

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Skólim, Mispótím, Svat 25

— Rajs-chajdes bencsolás —

— Haftjáró: Ben sevá sónim —

Gyertyagyújtás (Bpest): 4.35
készenléte „ 5.40

Csütörtök-péntek: Rajs-chajdes Ador.

— Az orth. országos képviselősi választások. A Központi Irodában a napokban szűkebb körű értekezlet volt, melyen a korábbi központi bizottsági határozat értelmében végérvényesen elhatározták, hogy a százas bizottság választását purim és peszach között fogják megtenni.

— Az új sajtófőnök: Rákóczy Imre. Az egész magyar sajtó örömmel fogadta a hírt, hogy a miniszterelnök, dr. Rákóczy Imre miniszteri tanácsost a sajtóosztály eddigi helyettes vezetőjét nevezte ki sajtófőnökké. Dr. Rákóczy Imre csaknem két évtizedes megértő működésével méltán kiérdemelte a hazai sajtó minden árnyalatának őszinte szimpátiáját. A magyar orth. zsidóság nevében szeretettel üdvözöljük Rákóczy Imrét magas pozíciójában. Ide iktatjuk még, hogy a kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére dr. lánczi és Rákóczi Rákóczy Imre főmunkatársát és jelleggel felruházott miniszteri tanácsost, valóságos miniszteri tanácsossá nevezte ki.

— Mi újság a cionista táborban? A pesti izr. hitközség legutóbbi közgyűlése az anticionizmus jegyében folyt le. Stern Samu hitk. elnök, Fábrián Béla országgyűlési képviselő és budai Goldberger Leó felsőházi tag a legélesebben támadták a cionistákat, azzal kapcsolatban, hogy a hitközség új szentföldi alakulatot létesített, amelyről annak idején beszámoltunk. A berlini cionista „Jüdische Rundschau” a konfliktusról erős polémiát folytat, melynek során Stern Samu elnöknek egy hosszabb nyilatkozatát is közli, a lap természetesen ellentámadásba csap át és bár tárgyilagosan, de mégis élesen támadja a hitközséget. — A cionisták egyébiránt jan. 31-én vasárnap országos konferenciát tartottak Budapesten. A konferenciáról kiadott kommuniké, mely a hitközséggel való vitát teljesen elhallgatja, a köv. tartalmazza: A Magyar Cionista Szövet-

ség vasárnap tartotta meg szokásos orsz. konferenciáját. Dr. Miklós Gyula elnök megnyitóját után dr. Kahan Nison tartotta meg előadását „A királyi bizottság munkája Palesztinában” és dr. Fodor Lajos (Hatvan) „A zsidó ifjúság problémája” címen. Délután dr. Fried Frigyes számolt be a delegátusok előtt a Szövetség évi munkájáról. A referátum után a kérdéshez számosan hozzászóltak és a vita eredményét dr. Miklós Gyula foglalta össze. Majd elfogadták a benyújtott indítványokat és az új országos intéző bizottság megválasztása után véget ért az egynapos országos konferencia...

— Hatvanévesek. A napokban töltötte be hatvanadik életévét dr. Csörgő Hugó a pesti izr. hitközség nagytudású főjegyzője. Ugyancsak most lett 60 éves dr. Fürst Aladár tanár, akit illusztris cikkei révén a „Zsidó Ujság” olvasói is előnyösen ismernek. Mindkét jubilánsnak melegen gratulálunk.

— „Kol d'ómar Rachmónó”. Most jelent meg Grosz Nándor főrabbi (Pomáz) ilyen című székfoglaló II. része. A mű alef-bész sorrendben állítja össze és fejtegeti azokat a talmudi kijelentéseket, melyek „kol” (mindenki, aki...) szóval kezdődnek. Magyar ismertetésben nem is lehet fogalmat adni arról, hogy szerző mennyi szorgalmat, tudást és kombináló képességet sűrített össze ebbe a műbe. Az approbációk sorában kegyeletes mélabúval látjuk a megdicsőült Frankl Adolf z. c. l. dicséret sorait. Elismerőleg nyilatkoznak a székfoglaló a debreceni, kisvárdai, csornai és nyírbátori főrabbi, valamint R. Sólem Eliezer ujjfehértói Rebbe. (A székf. 3.50 P-ért beszerezhető a szerzőnél.)

— Rabbibeiktatásos eljegyzés. Szerednyéről jelentik: Annak idején megírta a „Zsidó Ujság”, hogy a hitközség elhatározta, miszerint a főrabbinak megdicsőülése folytán megüresedett rabbiszéket betölti Adler hanusfalvi főrabbi fiával, R. Naftóli Menáchemmel, aki az elhunytnak a leányát nőül veszi. A rabbibeiktatásos eljegyzési ünnepség január 23-án szombaton ment végbe és igen impozáns lefolyású volt. Szombat délután tartotta a fiatal rabbi székfoglaló beszédét, mely telítve volt agódoval, halóchóval és műszorral és amidőn nagy elődeiről megemlékezett, könnyeket csalt ki a hívek szeméből. Este volt az eljegyzés, mely alkalommal átadták a rabbónusz-levelet

a völegénynek. Az ungvári központi iroda megbízásából Fischgrund főttikár jelent meg az ünnepségen.

— A kolozsvári orth. hitközség január 31-én új tisztikart választott: Weisz Gyula elnök, Salamon Jakab, Adler Jenő alelnökök, Schwarzberger Mihály, Meisner Rezső gondnokok, Végh Márton Talmudtóra-gábe, Goldstein Márton pénztárnok, dr. Goldner Mihály ellenőr, Goldberger Kálmán gazda. Tanácsnokok: Bíró Andor, Herskovits Imre, Lienthal Sándor, Löwi Ignátz ig., Löwinger Manó, Schwartz Miklós, Dávid Áron, Izsák Mihály és Nimberger Ernő. A választó közgyűlés után az új előjáróság tisztelgő látogatást tett Glasner Akiba főrabbinál.

— Amsterdam városa kóser ebédkosztal látja el az arra rászoruló zsidó szegényeket. Amsterdamból jelentik: A város, amely speciális olcsó konyhákát létesített a szegény néprétegek részére, most a város zsidó szegényei számára külön kóser konyhát nyitott, ahol ebédet 5 centért nyújtanak. (Hogy a „kóser” konyha milyfokú kasriusznak felel meg, az nem tűnik ki a jelentésből.)

— Zsidóktól származik-e Roosevelt elnök? Amerikában felmerült a probléma, hogy az Unió első emberében zsidó vér csörgedez, ami különösen a hitleristáknak nem tetszik. A kérdéssel egy Menken nevű filológus is foglalkozik, aki könyvében azt írja: „Időnkint felmerül a hír, hogy Roosevelt családja eredetileg zsidó volt. Amikor még Spanyolországban élt a familia, Rosacamponak hívták, aztán hogy 1620-ban kiűzték őket, Hollandiában kerestek menedéket, egy részük Németországba került és más nyugateurópai országba. Így lettek Rosenfeldek, Rosenbloomok, Rosenweltek, Rosenthalok. Míg azután Hollandiában a család neve átférféldott Rooseveltté. A család egyébként, egyetlen ágának kivételével, kitért”. A „Jewish Chronicle” egyik szerkesztője egyenesen az elnökhez fordult felvilágosításért. Roosevelt elnök elmondott mindent, amit a családja holland eredetéről tudott. És így végezte: „Hogy milyen vallásuk voltak tengerentuli rokonaim: zsidók, katolikusok, vagy protestánsok, nem érdekel. Inkább csak az, vajjon jóérzésű polgárok voltak és hitke-e I'tenben olyképpen, hogy az Ő akarata szerint mindenkinek kölcsönös emberi támogatással boldogulást kell szerezni e földön.

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszerűlt, és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

Felkérjük igen tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetésük lejárt, szíveskedjenek azt mielőbb megújítani. Régóta lejárt előfizetőinknek, akik az előfizetést legkésőbb folyó hó 10-ig nem rendezik, kénytelenek leszünk már a legközelebbi számot beszüntetni.

— Bombamerénylet a Nyugati Falnál. Jeruzsálemből jelentik: Szombat délután felrobbant egy bomba a Nyugati Falnál, anélkül, hogy kárt okozott volna; a robbanással kapcsolatban 3 arabot le tartóztattak. Előzőleg pénteken ugyanott kövekkel megsebesítettek egy zsidót. A török zsidók zsinagógája közelében ugyancsak kövekkel megdobáltak egy öreg zsidót. Zsidóellenes bojkottra való felbujtás miatt két arabot 1-1 évi fogságra ítélték.

— A lubavitsi Rebbe nagybeteg. Párizsból táviratozzák: „Schneursorhn rabbi, akit a szovjet annakidején Bórtonbe vetett mert növendékeivel Tórárt tanult, majd midőn kiszabadult, elmenekült a szovjetországi Lubawitsból, nagybeteg fekszik egy itteni szanatóriumban. Állapota komoly.”

— Elhunyt a zborói főrabbi, z. c. l. Eperjesről vesszük a szomorú hírt, hogy R. Jiczchok Czvi Amszel, a sárosmegyei Zboró község nagytudású és szentéletű főrabbi, szívvelhűdés következtében váratlanul elhunyt. Születési helyén Sztropkón temették nagy részvétellel. — Amikor a huligán támadása célt téveszt. Varsóból táviratozzák: Néhány nappal ezelőtt Radomban egy felheccelt kiskorú huligán egy nehéz követ hajított egy zsidó járókelő ellen. A kő azonban célt tévesztett és egy 3 éves nemzsidó leánykát talált, aki a sérüléseiben kiszívódott, majd gyermeke elvesztése fölötti bánatában az apa is meghalt. A törvényszék nagykorúságig való javítóintézetire ítélte a huligánt.

— A Pesti Chevra Kadisa február hó 10-én szerdán d. u. 1/2 5 órakor a Dohány-utcai templomban alapítási ünnepélyt rendez.

— A gyöngyösi orth. hitközség id. Berkovics Soma választási elnök elnöklése alatt 3 évi időtartamra egyhangulag megválasztotta az előjáróságot: Herrmann Miksa elnök, Steiner Emil alelnök (uj), Braun Dávid és Wiedder Ábrahám gondnokok, Lichtig Jenő pénztárnok (uj), Éliás Ábrahám ellenőr (uj).

— Rabbiválasztás Gyergyószentmiklós. Kolozsvárról jelentik nekünk: Január 31-én tartotta meg a gheorghenii (gyergyószentmiklós) orth. hitközség feszült érdeklődés mellett rabbiválasztó közgyűlést. A két jelölt közül nagy szótöbbséggel megválasztották főrabbinak Freund Mórt, Freund Izráel reghini (szászregeni) főrabbi fiát. A fiatal, még nőtlen főrabbi, híres rabbidinasztia ivadéka, aki tanulmányait atyjánál, majd a tasnádi és a pozsonyi jesivákon végezte.

x Kedvezményes szentföldi társasutasítás. A „Mult és Jövő” az idén tavasszal is megrendezi szokásos szentföldi társasutasítását az Adriatica olasz hajótársaság Gerusalemme, illetve Galilea nevű szalongozóseiben, melyek az utasoknak minden kényelmet, orthodox felügyelet alatt álló ellátást (diétást is) biztosítanak. Indulás április 13-án. A programba fel van véve a Szentföld minden régi és új nevezetessége. Dr. Patai József ezúttal tizenkettedszer indul a Szentföldre, ahol ezuttal is méltó fogadtatásban részesítik a magyar zarándokcsoporthoz. Minthogy kettős külső kabinok a hajón korlátolt számban vannak, a jelentkezést minél előbb kell eszközölni, legkésőbb február 20-ig, a Mult és Jövő kiadóhivatalánál, Budapest, V., Vadász utca 11. (Telefon: 11-99-55.)

A Schiffschul felügyelete alatt egyetlen kóser vegetárius és diétás konyha Bécsben: Vegetarianische Küche, Grete Stern Wien, II., Herminengasse 10.

Eredeti angol szövet-különlegességek Kazár Nándor posztókereskedőnél V., Deák Ferenc u 14. — Szombaton zárva

Első forrásból vásároljon ezüst tórafelszerelést, gyertyatartót, arany, ezüst és briliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

— A bpesti orth. leányegyletben Dob-u. 35., február 6-án szombaton d. u. 3 órakor Jungreis Elza (Nádudvar) és Schwarz Magda (Miskolc) adnak elő.

— BEKÜLDÖTT HIREK. A pápai Sűr-egyletben szombaton Krausz I. H. elnök felkérésére Walter Jenő képestett rabbi (Nyiregyháza) a pozsonyi Jesiva jeles növendéke mélyenszántó dróssót mondott nagy hallgatóság előtt. A „Tajrasz Chájim” ifj. egylet vezetője Leó vál. eln. vezetésével a köv. tisztikart választotta: Baum Sándor elnök, Steinberger S. alelnök, Meisner I. titkár, Hoffmann L. pénztáros, Weisz H. és Unger M. ellenőrök, Stein E. könyvtáros. Választmány: Tauszig K., Hoffmann Z., Weber B., Hoffmann S. — Az ibrány misnájosz-egylet Chaimso Óztor napján tartotta évi szülemjét, melyen a tiszaaberceli, paszabi és buji hitközségek is képviselve voltak. Jesivanövendékei kíséretében megjelent Fried Ede tiszaaberceli főrabbi, aki magasba szárnyaló hadront mondott. — Az erdoteleki orth. hitközség új tisztikara: Biron Jenő elnök, Zsigmond Adolf társelnök, Angel Mózes gondnok, Schlesinger N. tanácsnok, Katz Béla pénztárnok, Biron Albert ellenőr, Frommer H., Schwarz J., Hirsch J. képviselők, Biron M., Kohn N., Rosenfeld H. póttársak. — A satoraljai helyi szefard Chevra Bachurim új tisztikara: Löbl Áron elnök, Silber S., Friedmann V. gondnokok, Groszman M. tanügyi gondnok, Goldstein M. pénztárnok, Rosenberg M. ellenőr, Groszman J. jegyző, Szamet I. díszelnök, Löbl D., Hartman J. választm. (A hír beküldője Löbl Áron.) — A nyiregyházi T. B. helyiségében Silber Ede debreceni chazn szombaton gyönyörű előmadkozásával üdvözöltte meg a közönséget. Tiszteletére este melave malkó bankettet adtak. Friedmann Jenő T. B. elnök és Schwarz Márton üdvözlő beszédekben köszöntötték a főkéntort, aki ez alkalommal is nagyszerű énekszámokat adott elő, majd átnyújtott nekik a T. B. jegyzőkönyvi köszönetét. A rendezés Eisenberger Jakab és Leimsieder Herman érdeme.

Ihr Besuch in Wien hat sich gelohnt! wenn Sie die Einzige Verkaufsstelle der Original Oscar Pischinger Feinste Spezialitäten aufsuchen. Neu! מילך-ניש Milchchokolade aus frischer Milch erzeugt. LEOPOLD LEDERER Wien, II., Gr. Schiffgasse 16. Nr. Telefon: A 40312. (Unter Aufsicht des Ehrw. Rabbinate der Adas Jisroel. Schiffschul.)

A Pesti Chevra Kadisa

Izr. Szentegylet február 10-én, szerdán d. u. 1/2 5 órakor a Dohány-utcai templomban Jom-Kippur kotaun istentisztelettel kapcsolatosan

ALAPÍTÁSI ÜNNEPÉLYT rendez

melyre tagjait ezúton meghívja. A PESTI CHEVRA KADISA előjárósága.

Pályázatok

A székesfehérvári aut. orth. izr. anyaköznevelési tanács az első kántori és metszői állás megüresedvén, arra pályázatot hirdet. Pályázótól megkívánjuk, hogy 30 évesnél nem idősebb, nőtlen, magyar honpolgár legyen, három orth. kabolóval rendelkezék, zeneileg képzett, kellemes, csengő, szép hanggal bírjon. Pályázatok az elnökséghez sürgősen beterjesztendők. Utazási költséget csak meghívottaknak térítünk meg. **Elnökség.**

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1)
Silberstein Sifrot (Piroskát). Silberstein Dávid váci főrabbi leányát eljegyezte Süsmann-Szófer Farkas, Ujpest.
Spitzer Ibolya Buj, Langberg Éliás Derecske jegyesek.

Blau Lilly Nagyvárad, Klein Lajos Beregszász jegyesek.

Földiák Zsuzsanna és dr. Klein István belgyógyász jegyesek.

Ungár Ilonkát Nyírvasvári, eljegyezte Friedmann Adolf Krasznokvajda.

Lövy Mirjam, Lövy Herman leánya Érsekújvárról, február 11-én tartja esküvőjét Halpern Izráellel, a palesztinai Zichron Méirben. (M. k. é. h.)

Reich Irénkét Nagytoronnyáról, eljegyezte Grünwald Dezső Uzhorod. (Az uzhorodi „B'ne Emünim” orth. ifj. egyesület sziv. gratulálja elnökét.)

Frenkel Ignácnak Békéscsaba, Kallus Szerénkével Szarvas való eljegyzéséhez, gratulál: Tif. Bach., Békéscsaba.

Engländer Jenő mult szombaton ünnepelte Andor fia barmiczevóját. Az ifjú szép charifusz és magidusz drósót mondott. Este melave malkó volt, melyen többek között a barmiczevó nagybátyja: Weisz Mór mondott felköszöntőt.

Spiller Ernő e hó 6-án szombaton ünnepli Élijóhú fia barmiczevóját az Oreczytemplomban. Az ifjú charifusz és magidusz drósót mond d. u. 3-kor a Niszlendéglőben, Rombach-u. 16.

Legfinomabb kivitelű, divatos parókák: Altschülernél, Budapest, VII. ker. Csányi-utca 12. (Telefon: 1-310-79.)

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETNER IMRE**, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszertőszedetag.

NEUVIRTH TESTVÉREK ORÁSES
ÉKSZERÉSEK
Budapest, Király utca 28. Telefon 12-01-46

Brillians, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. — Saját műhely. — Brillians, arany és ezüst beváltás. — Szombat- és ünnepnap zárva.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelíges levelekhez 20 fillér bélyeg mellékelendő.

PESTKÖRNYÉKEN havi 200 P jövedelmű, kitiűnő hangű nőtlen s a c z m a c z -nak, 30 év körűli, megfelelő hozománnyal rendelkező, kimondottan szép orthodox hölgyek írjanak. Jelíge: „P a r ó k a”. (20 fillér bélyeg.)

ORTHODOX helyen, uriembereknek két ágy kiadó. Klauzál-u. 21. I. 16.

OKLEVELES tanító, aki reálgimnáziumot végzett, mindenfajta középiskolát korrepetál, vizsgára előkészít. Ugyanott: francia, német, holland nyelvtanítás. Károly-körút 7. II. 10.

FIATAL fűszerességét keresek. Havi 20 pengőt fizetek és teljes ellátást. Írásbeli ajánlatot kérek, melyre levélileg válaszolok. Fischer Hermann, Miskolc, Bercsényi-u. 20.

KÁNTOR-METSZŐI 140 P-ös állásomat 40 tagu orth. hitközsgben, elcserélném. „J ó b á l t í l e” jelíge. (20 f. b.)

ÖRÖKBE fogadna jólszituált gyermektelen falusi özvegyasszony: egy teljesen árva, 9—10 éves leánykát. Cim válaszlapon a kiadóban.

NÉMETŰL beszélő zsidó lányt gyermekek mellé felvesz orth. család. Cim: Rosenfeld fakereskedő, Győr.

KISFIAMHOZ keresek intelligens, valóságos zsidó lányt, aki a háztartásra és köserságra is felügyel. Bemutatkozás d. u. 3—5 között. Fonföder, Bpest, Szt. István-tér 16.

TÁRSULNÉK vagy átvénnék rentabilis faüzletet. Csakis részletes tájékoztatásra reflektálok. „Tizenötezerig” jelígre. (20 fillér bélyeg.)

EGYESÜLETI TEMPLOM rabbija viszsza vonulni kíván. Érdeklődő fiatal, nősülendő rabbijelöltek a címet „L e l é p é s” jelígen megtudhatják a kiadóban.

SZIGORUAN vallásos orth. leány, mindenek felvétetik, 15-ikére, Bpest, Magdolna-u. 15, félemelet 3.

GYAKORNOKOT keresünk nagykereskedésbe. Ajánlatokat igénymegjelöléssel „Merkur” jelíge.

Jelíges hirdetések címeit nem adhatjuk meg, csak akkor, ha fel van tüntetve, hogy „cim a kiadóban.”

ÉRETTSÉGIZETT, jesivában tanult 28 éves vallásos fiatalember 5000 P. hozománnyal megköszölné. „Esetleg benősülne” jelíge.

A BPESTI ORTH. HITK. KÓRHÁZA felkéri azon egészséges egyéneket, akik megfelelő ellenszolgáltatás fejében szükség esetén vérátömlesztéshez vértiket adni hajlandók, közüljük címüket kizárólag írásban a kórházzal (I., Városmajor-u. 64.).

SZERETNÉK találni ezuton egy fiatal orth. urileányt, aki szivesen jönne férjhez Budapestre egy jólkereső, hozományra is reflektáló, minden információt kibíró orth. fiúhoz. Sadchenok nem érdekelnek. Öszinte sorokat kérek „C s i n o s l e g y e n” jelígre B l o c k n e r h e z, A n d r á s s y - ú t 4.

ELŐKELO ismeretsséggel bírő vidéki sadchen vagyok. Orth. fiatalember, akik benősülni óhajtanak szikvizgyár és fűszerüzletbe, továbbá akik megelégszenek 2—3000 P. hozománnyal, jelentkezzenek. Talmudisták előnyben. 120 ezer pengővel rendelkező 38 éves neológ fiatalember megköszölné. W i e d e r Á r m i n, M a k ó. (Válaszbélyeg.)

Parókat

legszebb kivitelben készit hullámosított hajból; javítást, ondolást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészitő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

x Jubadont orth. kóser fogkrém, amely a bpesti orth. rabbiság felügyelete alatt készült, az összes orth. fűszerüzletekben kapható. Ezt a prima fogkrémet, mely tubusokban kerül forgalomba, összes vallásos hittestvéreinknek melegen ajánljuk. (Lásd hirdetést.)

Egy nagylelkű mecénás adománya lehetővé teszi nekem, hogy február 1-től

ZSIDÓK VAGYUNK-ZSIDÓK MARADUNK

című 97 oldalas könyvet bárkinek is 60 fillérért, melyből 10 fillér postaköltség, (szép kemény kötésben 1 pengőért) küldjem meg. Ez az ár bélyegeken is megküldhető.

A könyv tartalmából:
Válaszom egy kitért zsidónak „Vita a rabbinusokkal” című röpiratára. — A zsidó vallás és az emberi lélek sorsa a halál után. — „Te arcultótt Istenszobor.” — Izráel vándorútján. — A „törvényvallás” és a Vallástörvény. Fischer Fülöp főrabbi, Sárospatakon.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14
Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Magyar egyházfők szava

A magyar társadalom problémáiról e héten két előkelő helyről jövő megnyilatkozást hallottunk, amely bennünket legnagyobb mértékben érdekelhet, mivel a két nobilis előadó gondolatvezetése teljesen egyezik a zsidóság szempontjával és így annál lehangozóbb, hogy a mai társadalom törekvései, forrongásai, kilendülései, vizsásgái, szöges ellentétben vannak azal, amit — a magyar keresztény egyház két kiváló reprezentánsa mondott.

Szó van elsősorban a hercegprímás szózatáról, aki az események fölött álló bölcsességgel megállapította, hogy a bolsevizmussal szembe: szeretetet, türelmet és komoly munkát kell állítani. Nincs Magyarországon olyan józan ember, aki nem ezt vallaná. És érthetetlen, hogy miért nem látszik meg az ilyen szózatnak a hatása közéletünkben? A közéletben éppen azt látjuk, hogy nincsen, sem türelem, sem szeretet, sem komoly szociális munkálkodás, mert sokkal egyszerűbben vélik megoldhatni az antibolsevizmust: zsidózással. A böles német ironák szava valóssággá lesz: „So liebt und hasset der, dem Irrtum nützlich ist.” A gyűlölet foglalkozássá lett, a türelmetlenség megélhetési forrássá. A nép felé sokkal könnyebb azt hirdetni, hogy a bolsevizmus elleni küzdelmet kezdjük a zsidók kiszorításával. Minél aljasabb ösztönökre számít valaki, annál könnyebb dolga van. A becsületesség óvatos, körültekintő, míg a felelőtlenség és a korlátolttság nem ismer erkölcsi korlátokat. Ugyanaz a szempont, mint amely megnyilatkozik a fanyar anekdotában:

— Két nem-vallásos hitsorsos a közelgő „hosszúnapról” beszélget. Az egyik azt mondja, hogy ő bizony nem bőjtöl. A másik csodálkozva néz reá. Amire azt mondja: „Igen, én nem csalog, nem rágalmazok, nem hazudozom, tehát nem kell lebőjtölöm büneimet. És te bőjtölsz?” „Igen. Mert nem

könnyebb-e egy napig bőjtölni és az egész éven át azt csinálni, amit az ember akar?”

Ilyen pogány leegyszerűsítést látjuk a gazdasági és társadalmi bajoknak a demagógoknál. Az államhatárolm résen áll, de az uszítás még mindig jó üzletnek bizonyul, még mindig jó eszköz az elhelyezkedésre, lehetőleg — zsidó vállalatoknál. Szeretnők azért remélni, hogy a kaoszól kivetető lépést jelenti a hercegprímásnak a józanságról és szeretetről szóló intése.

Talán nem véletlen, hogy ilyen nemes szempontokat tűz ki az a fejtegetés is, amelyben Ravasz László református püspök elmélkedik a magyarságról. Hallgassuk csak, mit mond:

— Földünket elvehetik, nyelvünkön áruló gondolatok zenghetnek, de a magyarság mint lelki test tovább él... Lényege egy műveltség, melynek meg van a maga etikai eredete... Nem műveltség az, amely elfelejtkezik a nép lelkéről, alkotásairól... Magyarnak lenni annyi, mint sorsot vállalni... Mi naponként kockára tesszük és naponként nyertük meg az életet. A magyar élet alaphangulata mindig idegen, mindig árva... A magyar élet mindig csoda... A magyarság küldetés... Egy nemzet nem azért él, hogy palotákat emeljen, hanem azért, hogy a legmagasabb rendű eszményeket és értékeket nemzeti génuszának mintáiban valósítsa meg...

Rendkívül előkelő társaságban mondotta el a református püspök ezeket a gyönyörű mondatokat. A hallgatók bizonyára nagy élvezettel követték szavait. Mi azonban egész nyugodtan merjük állítani, hogy ezeket a kijelentéseket csak a szent irodalomban járatos zsidó ember értheti meg valójában. Hisz maga a zsidóság

itt áll mint a „lelki test” igazi képviselője. Hatalmának külső attributumai elvesztek, de magával viszi láthatatlan szentélyét és a bölcsek tanítása szerint, i'teni glória kíséri. (B'chol mókajm segolszó, s'chinó imohem) A misztikusok nálunk is szólak az egész zsidóság egységes lelkéről. Az egységes léleknek ez a tudata erkölcsi követelést foglalt magában. A hirneves Rabbi Jajnoszon Eibenschütz az ő sirkövére azt vésette: „Izráel lelke egy, gyakoroljátok az erkölcsöt és gögtöl tartózkodjék lelketek”. És a zsidó műveltség valóban a vallásérköles irodalmából fakad. Ez a műveltség az egész népé volt, nem pedig egyes kiválasztottaké. Zsidónak lenni igazán sorsvállalás. A zsidó közösség léte szellemi és erkölcsi: a Tóra törvényeinek betartása. Klasszikusan fejezi ezt ki egy tizedik századbeli mesterünk, Szaadja gaon: „Izráel csak törvényének megtartása által lett néppé”. És mi vállaltuk a zsidóság terhét. És megvalósítottuk a szoltár szavát: „Ki olechó hajrágnü kol hajajm — miattad öltek meg bennünket mindennap”. És mi átérezzük az idegenségnek és árvaságnak hangulatát, amint ez visszatükröződik az Irás e költői szavaiban: „Hén om l'vodod jiskajm... — ime, a nép egyedül lakozik és a többiek közé nem számítottok”. És amit a magyar nemzet céljáról mond a református püspök ezt már a próféta imigven tanítja: „En, az Örökkévaló, meghívtalak igazsággal, megragadtalak kezedenél, megőriztelek, teszlek népek világosságává, nemzetek szövetségesevé”.

Még szaporíthatnók ezeket a párhuzamokat, de az eddigiekből is kiderül, hogy a református püspök történetfilozófiája zsidó forrásokból fakad, bár fejtegetésében nem látjuk kidomborítva a speciális erkölcsi követelményt, azt, hogy az elhivatottság érzése, a saját egyéniséghez való ragaszkodása, nem jelent gyűlöletet